

Sygn. akt III AUa 214/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Anna Polak (spr.) SSA Jolanta Hawryszko
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 15 października 2013 r. w Szczecinie

sprawy G. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział wG.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. z dnia 3 lutego 2012r. w sprawie VIU 1467/11, o podjęcie wypłaty emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 7 lutego 2013 r. sygn. akt VI U 1312/12

oddal apelację.

Sygn. akt III AUa 214/13

UZASADNIENIE

G. B. skargą o wznowienie postępowania z dnia 27.12.2012 roku wniosła,

1. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3.02.2012 roku w sprawie o sygn. akt VI U 1467/11, w którym oddalono odwołanie wnioskodawczyni od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 27.09.2011 roku, na podstawie której organ rentowy zawiesił G. B. wypłatę świadczenia emerytalnego z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia,

2. zmianę powyższego wyroku w ten sposób, aby uchylić poprzedzającą go decyzję organu rentowego i nakazać wypłatę zaległego świadczenia za okres od dnia wstrzymania wypłaty do dnia wznowienia wypłaty emerytury, wraz z odsetkami za opóźnienie.

Wnioskodawczyni wskazała za podstawę wznowienia postępowania sądowego przepis art. 401¹ k.p.c. i powołała się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 roku w sprawie o sygn. K 2/12, opublikowany w Dzienniku Ustaw z dnia 22.11.2012 roku, poz. 1285, orzekający o niezgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257,

poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r. - w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

W odpowiedzi na skargę o wznowienie postępowania organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł:

1. o zmianę wyroku i przyznanie prawa do wypłaty emerytury od dnia 22.11.2012 roku,
2. o oddalenie skargi w pozostałym zakresie, tj. w części dotyczącej wypłaty emerytury w okresie po 1.10.2011r. do 21.11.2012r.,
3. a nadto o umorzenie postępowania co do wypłaty świadczenia za okres od 22.11.2012r. (k. 52 akt).

Organ rentowy w uzasadnieniu swojego stanowiska podniósł, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego został opublikowany w Dzienniku Ustaw z dnia 22 listopada 2012 r. i dopiero od tej daty (publikacji) utracił moc zakwestionowany przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w zakresie w jakim przewidywał zastosowanie art. 103a ustawy emerytalnej do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 7.02.2013 roku orzekł w następujący sposób,

1. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 3 lutego 2012 roku oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 27 września 2011 roku i ustalił brak podstaw do wstrzymania emerytury ubezpieczonej od dnia 1 października 2011 roku (pkt I),
2. umorzył postępowanie w zakresie podjęcia wypłaty emerytury ubezpieczonej od dnia 22.11.2012 roku (pkt II),
3. wniosek ubezpieczonej o odsetki ustawowe od niewypłaconego w terminie świadczenia emerytalnego przekazał organowi rentowemu do rozpoznania (pkt III wyroku).

Sąd I Instancji ustalił, że G. B. nabyła prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009r. Decyzją z dnia 27 września 2011 roku organ rentowy wstrzymał wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 roku w związku z kontynuowaniem zatrudnienia, wskazując jako podstawę wstrzymania art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (Dz. U. nr 257 poz. 1726).

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał,

że skarga o wznowienie postępowania, wniesiona w oparciu o przepis art. 401¹ k.p.c., została wniesiona w określonym przez ustawodawcę terminie, oraz była dopuszczalna, i zgodnie z art. 412 § 1 i § 2 k.p.c., należało ją rozpoznać merytorycznie.

Sąd pierwszej instancji podniósł, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie K 2/12 uznał za niezgodny z Konstytucją przepis art. 103 a ustawy emerytalnej w zakresie w jakim dotyczy osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 roku. W rozpoznawanej sprawie nie było wątpliwości, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczył także sytuacji prawnej G. B., która była osobą uprawnioną do emerytury od 2009 roku

i której świadczenie wstrzymano, z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia. Spór dotyczył wyłącznie terminu od którego należało nakazać wypłatę emerytury, gdyż G. B. wskazała datę 1 października 2011 roku twierdząc, że przepis był niekonstytucyjny od dnia jego „wprowadzenia”, zaś organ rentowy uważał, że dopiero wejście w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, tj. w dniu 22 listopada 2012 roku, eliminowało niekonstytucyjny przepis z obrotu prawnego. Sąd Okręgowy podniósł, że problem mocy obowiązującej orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego nie jest nowy i od kiedy bowiem orzeczenia Trybunału były ostateczne, ścierały się dwa stanowiska: wykładni legalistycznej i wykładni aksjologicznej (celowościowej). Pierwsza z wykładni opierała się na przepisie art. 190 ust. 3 Konstytucji wskazując, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Druga wskazywała na niedopuszczalność stosowania przepisu niezgodnego z Konstytucją tylko z przyczyn formalnych, tj. braku ogłoszenia orzeczenia Trybunału. Sąd Okręgowy podzielił wykładnię celowościową, jako zgodną z duchem Konstytucji, wskazując, że trudno jest uznać za sprawiedliwe i zgodne z ideą demokratycznego państwa prawa

(art. 1 Konstytucji RP) odbieranie obywatelom ich praw na podstawie niekonstytucyjnych przepisów, tylko dlatego, że Trybunał wydał swoje orzeczenie

ex post. Takie stanowisko znajduje zresztą uzasadnienie w doktrynie. Sąd Okręgowy powołał się przy tym na pogląd Dariusza Zawistowskiego do Komentarza do Kodeksu Postępowania Cywilnego, stanowiący że do oceny skutków mocy obowiązującej orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, w których nie określił on wprost ich zasięgu czasowego, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa stanowisko, iż orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc wsteczną (ex tunc). Sąd Najwyższy prezentował je m.in. w uchwale z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/2000 (OSNP 2001, nr 23, poz. 685), wyroku z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98 (OSNC 2000, nr 5, poz. 94), postanowieniu z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/2000 (OSNP 2001, nr 10, poz. 331). Tożsame z komentatorem stanowisko zajmuje również Sąd Najwyższy który w wyroku z dnia 24 stycznia 2006 roku w sprawie I PK 116/05 orzekł, że realizację reguły określonej w art. 190 ust. 4 Konstytucji, stanowi na gruncie postępowania cywilnego będący samodzielną podstawą wznowienia - art. 401¹ k.p.c. nakazujący wznowienie postępowania sądowego, w wypadku gdy TK orzekł o niezgodności aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą. W konsekwencji, po wznowieniu postępowania na podstawie art. 401¹ § 1 KPC, sąd stwierdzając, że orzeczenie wydane zostało na podstawie obowiązującego aktu prawnego, ma jednocześnie przesłankę do innego rozstrzygnięcia sprawy, uznając, że choć akt ten obowiązywał, to nie powinien być zostać w sprawie zastosowany. Sąd Okręgowy w oparciu o przedstawioną argumentację zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził brak podstaw do wstrzymania wypłaty emerytury ubezpieczonej od dnia 1 października 2011 roku.

Z uwagi na fakt, że w trakcie postępowania sądowego organ rentowy wydał decyzję z dnia 28 stycznia 2013 roku w której wznowił wypłatę emerytury od dnia 22 listopada 2012 roku, uwzględniając zatem żądanie ubezpieczonej, Sąd Okręgowy zgodnie z art. 477¹³ k.p.c. umorzył postępowanie w tym zakresie, o czym orzekł w punkcie II wyroku.

Natomiast żądanie G. B. o zasądzeniu ustawowych odsetek od niewypłaconej w terminie emerytury, które nie było dotychczas przedmiotem postępowania, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. przekazał do rozpoznania organowi rentowemu.

Z rozstrzygnięciem Sądu pierwszej instancji częściowo nie zgodził się pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G., zaskarżając je w zakresie punktu I oraz III. W złożonej apelacji skarżący wyrokowi zarzucił następujące uchybienia:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.

1. art. 103a ustawy emerytalnej przez jego błędną wykładnię, skutkującą zmianą zaskarżonego wyroku z dnia 3.02.2012r., oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego z dnia 27.09.2011r. w sytuacji gdy przedmiotowa regulacja prawna nie uzasadniała ustalenia braku podstaw do wstrzymania emerytury ubezpieczonej od dnia 01.10.2011r., od dnia jej zawieszenia, w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012r., sygn. akt K 2/12,

2. art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez jego niewłaściwe zastosowanie w wyniku przyjęcia, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012r., sygn. akt: K 2/12, ma moc wsteczną (ex tunc) w sytuacji, gdy zastosowanie przedmiotowej regulacji prawnej powinno skutkować przyjęciem mocy obowiązującej wyżej wymienionego wyroku od dnia jego wejścia

w życie, tj. od dnia jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw w dniu 22.11.2012r.

i na przyszłość (ex nunc) wobec braku określenia przez Trybunał Konstytucyjny w wyżej wymienionym wyroku innego terminu utraty mocy obowiązującej

art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103 a ustawy emerytalnej,

II. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 412 § 1 i § 2 k.p.c. przez ich błędną wykładnię i przyjęciu, że rozpoznanie niniejszej sprawy na nowo w granicach zakreślonych podstawą wznowienia skutkowało ustaleniem braku podstaw do wstrzymania emerytury ubezpieczonej od dnia 01.10.2011r. w sytuacji gdy zastosowanie sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012r., sygn. akt: K 2/12, powinno skutkować nakazaniem organowi rentowemu wypłaty emerytury od dnia 22.11.2012r., które to uchybienia miały istotny wpływ na wynik sprawy.

Wskazując na powyższe, apelujący wniósł

1. o zmianę zaskarżonego wyroku w części, w zakresie punktu I i III poprzez oddalenie skargi o wznowienie postępowania w zakresie dotyczącym wypłaty emerytury w okresie po 1.10.2011 roku do 21.11.2012 roku,

2. ewentualnie o uchylenie wyroku co do punktu I i III oraz przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Apelujący w uzasadnieniu apelacji podniósł, że zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji RP orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012r., w sprawie o sygn. akt: K 2/12, obowiązuje od dnia jego wejścia

w życie, tj. od dnia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw w dniu 22.11.2012r., ze skutkiem na przyszłość (ex nunc). Trybunał Konstytucyjny nie określił w wyroku innego terminu utraty mocy obowiązującej art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy emerytalnej. Nadto, na rzecz prospektywnego działania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przemawia fakt, że Konstytucja RP nie formułuje wprost ogólnego nakazu rozciągnięcia efektów orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego na wcześniejsze zdarzenia prawne, a odstępstwo od zasady wyrażającej podstawowy dla demokratycznego państwa prawa zakaz wstecznego działania prawa wymagałoby wyraźnego uregulowania. Rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego ma walor normatywny, a w konsekwencji retroaktywny skutek orzeczenia musi być rozpatrywany dokładnie w tej samej płaszczyźnie. Jak podniósł apelujący, Konstytucja RP zdaje się samodzielnie zakreślać granice retroaktywności orzeczeń

w art. 190 ust. 4, przewidując możliwość zmiany orzeczenia, decyzji lub innego rozstrzygnięcia w wyniku wznowienia postępowania lub innego odpowiedniego trybu przewidywanego ustawą. Apelujący argumentował, iż utrata mocy obowiązującej nie oznacza unieważnienia istniejącego wcześniej stanu prawnego, co prowadziło do automatycznego unicestwienia z tą chwilą wszystkich konsekwencji prawnych.

Ubezpieczona wniosła o oddalenie apelacji w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji prawidłowo przyjął, że skarga o wznowienie postępowania była dopuszczalna i została wniesiona w terminie. Sąd ten po ponownym rozpoznaniu sprawy, w granicach zakreślonych podstawą wznowienia, w oparciu o trafne ustalenia faktycznie i wszechstronną ocenę całokształtu okoliczności ujawnionych w toku przewodu sądowego, wyprowadził również właściwy wniosek o braku podstaw prawnych do wstrzymania ubezpieczonej wypłaty świadczenia emerytalnego w okresie od daty zawieszenia wypłaty do dnia wznowienia wypłaty, a nie - jak chciałby tego apelujący - dopiero od daty opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw.

Rozpoznający sprawę Sąd Okręgowy nie naruszył norm prawa materialnego, jak i zasad postępowania, które uzasadniałyby uwzględnienie wniosków apelacji. Zaskarżone rozstrzygnięcie jest trafne i nie ma podstaw do jego zmiany. Sąd Apelacyjny nie podzielił zarzutów apelacyjnych.

W pierwszej kolejności należy podnieść, że w niniejszej sprawie Sąd orzekający przyjął przyjęto za podstawę wznowienia przepis art. 401¹ k.p.c., zgodnie z którym można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Ubezpieczona powołała się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, którym uznano za niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726, z 2011r., Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Niekonstytucyjność dotyczy bowiem tylko tych osób, które nabywały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego, a co do których wskutek wprowadzenia przepisu art. 103a ustawy emerytalnej, obowiązującego od dnia 1.01.2011r., zawieszono wypłatę świadczenia od 1.10.2011r.

Orzeczenie Sądu Okręgowego z dnia 3.02.2012 roku musiało być zatem - wskutek skargi o wznowienie - konwalidowane, skoro bezspornie ubezpieczona miała przyznane prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011r. i na dzień wydania zaskarżonej decyzji organu rentowego pozostawała w zatrudnieniu, na podstawie umowy o pracę u tego samego pracodawcy, u którego pracowała bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, a wstrzymanie wypłaty świadczenia emerytalnego nastąpiło od dnia 1.10.2011r. Zasadniczy problem w tym przypadku dotyczył konstytucyjności przepisu intertemporalnego art. 28 ustawy o finansach publicznych, odczytywanego w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, w zakresie możliwości rozciągnięcia na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010r. regulacji zawartej w art. 103a ustawy emerytalnej na osoby, które nabyły prawo do emerytury przed jego wejściem w życie. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że zawieszenie w ujęciu art. 103a ustawy emerytalnej oznacza niemożliwość realizacji nabytego ex lege prawa do świadczenia emerytalnego i tym samym art. 103a ustawy emerytalnej powinien być potraktowany nie jako przepis dotyczący reguł łączenia świadczenia emerytalnego i zarobku,

lecz jako przepis określający warunki realizacji prawa do emerytury, a więc określający treść ryzyka emerytalnego. Działanie ustawodawcy, polegające na odstępieniu od wcześniej przyjętej polityki wobec osób które nabyły już prawo do emerytury pod rządami przepisów obowiązujących od 2009r., w ocenie Trybunału Konstytucyjnego, godzi w zasadę zaufania do państwa i prawa, a tym samym narusza bezpieczeństwo prawne obywateli. Trybunał stwierdził, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art.

28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. spowodowało bowiem, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. musiały, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej

z 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, poddać się nowej,

i to mniej korzystnej dla siebie, treści ryzyka emerytalnego. Innymi słowy, ubezpieczeni, którzy prawo do emerytury uzyskali po spełnieniu warunku osiągnięcia wieku oraz odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego, musieliby ponownie zrealizować swoje prawo do emerytury według nowej treści ryzyka, czyli spełnić także warunek rozwiązania stosunku pracy, aby móc dalej pobierać emeryturę,

tj. od 1 października 2011 r. W niniejszej sprawie należy stwierdzić, że ubezpieczona nabyła prawo do emerytury w okresie, kiedy nie istniał obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą w celu realizacji prawa do emerytury

i z tego tylko powodu, że nie rozwiązała umowy o pracę organ rentowy nie mógł jej zawiesić wypłaty należnego świadczenia. Od samego początku i przez cały okres brak było podstaw do zawieszenia wypłaty emerytury, a nie tylko od daty opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw. Z chwilą ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. jedynie została potwierdzona niekonstytucyjność przyjętej przez ustawodawcę regulacji prawnej. Sąd Apelacyjny podziela przy tym pogląd prawny Sądu Apelacyjnego w Lublinie, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność aktu normatywnego lub jego części z Konstytucją, wchodzące w życie z dniem ogłoszenia, mają skutki retrospektywne, tj. działają wstecz (zob. wyrok z dnia 6.04.2006r., sygn. III AUa 996/05, OSA 2008r. nr 3, str. 6, LEX nr 357749, wyrok z dnia 16.01.2013r. LEX nr 1264372). Należy podkreślić, że także w orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa pogląd prawny o skuteczności wyroków Trybunału Konstytucyjnego ex tunc, a zatem z mocą wsteczną (zob. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 99/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 79, uchwały z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNP 2001, nr 23, poz. 685, z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 23 stycznia 2004 r. III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61, z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81 i z dnia 19 maja 2006 r. III CZP 26/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 39 oraz wyroki z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 94, z dnia 19 grudnia 1999 r., I CKN 632/98, niepubl., z dnia 19 kwietnia 2000 r., II CKN 272/00, niepubl., z dnia 15 stycznia 2003 r. IV CKN 1693/00, niepubl., z dnia 9 października 2003 r., I CK 150/02, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 132, ze sprost. OSNC 2004, nr 10, s. 131, z dnia 29 października 2003 r., III CK 34/02, OSP 2005, nr 4, poz. 54, z dnia 30 września 2004 r., IV CK 20/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 161, z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 270/04, niepubl., z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 457/04, niepubl., z dnia 7 października 2005 r., II CK 756/04, "Monitor Prawniczy" 2005, nr 21, s. 1027, z dnia 14 września 2006 r., III CSK 102/06, niepubl., z dnia 15 czerwca 2007 r., II CNP 37/07, niepubl., z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 315/07, niepubl., z dnia 19 czerwca 2008 r. V CSK 31/08, OSNC-ZD 2009, nr 1, poz. 16, z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 172 i z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 110/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 82, a także postanowienia z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPUS 2001, nr 10, poz. 331 i z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 272/03, niepubl.). Przedstawione w tych orzeczeniach stanowisko aprobuje Sąd Apelacyjny orzekający w niniejszej sprawie. Od zasady skuteczności wyroku Trybunału Konstytucyjnego ex tunc istnieją co prawda wyjątki mające podstawę w przepisach Konstytucji, ale nie zachodzą one w okolicznościach niniejszej sprawy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. prawo do emerytury dla grupy ubezpieczonych w nim wymienionych zostało zachowane i co wymaga podkreślenia winno być respektowane poprzez wypłatę świadczenia.

Zakwestionowana regulacja była niekonstytucyjna ex tunc, a zatem ubezpieczona zachowała prawo do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r. Tak więc twierdzeń apelującego, że wypłata świadczenia winna nastąpić

dopiero po 22 listopada 2012 roku Sąd Apelacyjny nie może podzielić. Wskazany natomiast przez apelującego przepis art. 190 ust. 3 Konstytucji RP dotyczy wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, nie zaś różnych skutków, jakie wywołuje takie orzeczenie, w zależności od tego czy wchodzi ono w życie z dniem opublikowania, czy w odroczonym terminie. Stąd też niezasadny jest zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 190 ust. 3 Konstytucji RP, jak również wywodzenie omawianych skutków z treści art. 190 ust. 4 Konstytucji RP.

Sąd Apelacyjny uznał również chybiony zarzut naruszenia art. 412 § 1 i § 2 k.p.c., skoro zaistniała podstawa do wznowienia postępowania, skargę wniesiono terminie, była ona dopuszczalna, a sprawę rozpoznano w granicach podstawy wznowienia.

Przechodząc do zakresu zaskarżenia, należy wskazać, że apelujący zakwestionował dodatkowo pkt 3 wyrok Sądu Okręgowego zmieniający rozstrzygnięcie o przekazaniu wniosku ubezpieczonej w zakresie zasądzenia odsetek ustawowych od zaległego świadczenia organowi rentowemu celem jego rozpoznania. Orzeczenie to jednak sprowadzało się wyłącznie do ustalenia, czy wniosek taki został zgłoszony przed organem rentowym i czy był przedmiotem zaskarżonej decyzji, a zatem w tym znaczeniu rozstrzygnięcie sądowe nie miało waloru rozstrzygnięcia in meritum. Należy wyjaśnić, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wszelkie żądania winny być zgłaszane w pierwszej kolejności przed organem rentowym i dopiero stanowisko tego organu, znajdujące odzwierciedlenie w wydanej (ogłoszonej) decyzji, jest przedmiotem kontroli sądów ubezpieczeń społecznych. Od takiej decyzji, zgodnie z art. 83 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity opublikowany w Dz. U. z 2009 roku, Nr 205, poz. 1585, ze zm.) służy ubezpieczonej prawo odwołania się do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Wolą ustawodawcy jest bowiem, aby sprawa początkowo administracyjna z chwilą skutecznego wniesienia odwołania stała się sprawą cywilną i dopiero wówczas stała się przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia przez sąd powszechny (art. 1 k.p.c.) - vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16.10.2009r., sygn. I UK 116/09, LEX nr 558573. Nie ulega wątpliwości, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania przez sąd wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26.05.2011r., sygn. II UK 360/10, LEX nr 901610). Należy tu podkreślić kontrolną (następczą) funkcję postępowania sądowego i zasadę, że przedmiotem tego postępowania może być roszczenie, będące uprzednio przedmiotem rozpoznania przez organ rentowy. Dochodzenie przed sądem, czy to prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego, czy odsetek od zaległej emerytury, które nie były przedmiotem decyzji organu rentowego, jest co do zasady niedopuszczalne (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9.04.2008 r., II UK 267/07, LEX nr 469168 oraz w wyroku z dnia 23.11.1999 r., II UKN 204/99, OSNP z 2001r., Nr 5, poz. 169). Dopiero więc, gdy organ rentowy wypowie się co do zasadności żądania zapłaty odsetek ustawowych, co uczyni w formie decyzji, ubezpieczona będzie mogła zająć stanowisko i ewentualnie nie zgadzając się z treścią decyzji, zaskarżyć ją do sądu ubezpieczeń społecznych. Na obecnym etapie postępowania sądowego nie ma podstaw do rozstrzygnięcia o słuszności żądania ubezpieczonej, które nie było przedmiotem decyzji organu rentowego i zostało zgłoszone w skardze o wznowienie postępowania.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako niezasadną.

SSA Anna Polak SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko